

Nr 23.

Av herr **Frändén m. fl.**, om särskild gottgörelse m. m. åt förutvarande t. f. distriktscheferna A. Lundström och C. J. Insulander.

I statsverkspropositionen till 1930 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att samtliga tjänstemän i väg- och vattenbyggnadsdistrikten skulle ställas på indragningsstat och därvid uppbära dels lön och löneförbättring för innehavd ordinarie tjänst och dels såsom ersättning för övriga med tjänsten förenade inkomster ett belopp av 5,000 kronor per år. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade i sina petita föreslagit, att härutöver de ordinarie distriktsingenjörer, som tjänstgjorde såsom t. f. distriktschefer, skulle komma i åtnjutande av samma förmåner som de ordinarie distriktscheferna, vilket statskontoret »av principiella skäl» avstyrkt.

På grund av vår motion nr 89 i första och nr 181 i andra kammaren, vari dels påvisades, hurusom trenne t. f. distriktschefer — överstelöjtnanterna Algot Lundström och Carl J. Insulander samt majoren H. Nilson — genom den i statsverkspropositionen föreslagna anordningen skulle bliva oskäligt missgynnade, och dels föreslogs, att dessa tjänstemän skulle likställas med de ordinarie distriktscheferna, uttalade i sin tur statsutskottet (utlåtandet nr 30), att det ansåge förtjänt av övervägande, huruvida icke någon lämpligt avvägd särskild gottgörelse kunde under för handen varande undantagsmässiga förhållanden beredas dessa tre tjänstemän, ävensom huruvida ej ett högre pensionsunderlag än det för distriktsingenjör gällande vore motiverat av deras tjänstgöring såsom distriktschefer. Riksdagens beslut (skrivelsen nr 54) avfattades i full överensstämmelse härmed.

På grund härav uppdrog Kungl. Maj:t åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i samband med sina petita för årets riksdag inkomma med förslag härutinnan. Såsom i årets statsverksproposition (6 huvudtiteln, sid. 5) anföres, föreslog styrelsen, att en sådan särskild gottgörelse måtte utgå med två tredjedelar av skillnaden mellan den ordinarie distriktschef och ordinarie distriktsingenjör tillkommande ersättning på indragningsstat, samt att pensionsunderlaget för dessa tjänstemän skulle beräknas såsom för distriktschef.

Av propositionen framgår vidare, att allmänna civilförvaltningens lönenämnd tillstyrkt styrelsens förslag med den modifikation, att förstnämnda

gottgörelse borde beräknas till hälften i stället för två tredjedelar av skillnaden mellan förmånerna å indragningsstat för distriktschef och för distriktsingenjör, under det att statskontoret avstyrker beviljandet av de ifrågasatta särskilda förmånerna för ifrågavarande tjänstemän, även om vissa billighetsskäl kunde anföras för förslaget. Som skäl för denna avvisande hållning anföras de konsekvenser, som detta i liknande fall kunde medföra, såsom exempelvis i avseende på vissa t. f. häradsskrivare, som varit förordnade lika lång tid. Emellertid tillägger statskontoret, att, om Kungl. Maj:t ändock funne för gott att hos riksdagen göra framställning i ämnet, intet vore att erinra mot den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna ersättningen å indragningsstat, under det att pensionsunderlaget borde beräknas något lägre än för distriktschefer, då ifrågavarande tjänstemän ej inbetalt motsvarande pensionsavgifter, varför statskontoret för sådant fall föreslår en reduktion från 4,000 till högst 3,600 kronor.

Vid föredragning i statsrådet har sedan departementschefen på av statskontoret nu utvecklade skäl ansett sig böra ställa sig avvisande till förslaget om några sådana extra förmåner på indragningsstat samt föreslagit, att frågan rörande pensionen uppskötes till tiden för respektive tjänstemans avgång från sin befattning. I sitt anförande påpekar vidare departementschefen, att en av ifrågavarande tjänstemän — nämligen majoren H. Nilson — numera erhållit förordnade sårom vägingenjör i Norrbottens län och åtnjuter därmed för distriktsingenjör på indragningsstat gällande förmåner, samt att de två övriga äro förordnade såsom vattenrättsingenjörer och som sådana åtnjuta ett arvode av 5,000 kronor per år.

Som vi emellertid anse, att i stort sett förhållandena icke förändrats för ifrågavarande tjänstemän sedan föregående år utom i viss mån beträffande majoren Nilson, och att således alltjämt samma både billighetsskäl och sakliga skäl föreligga för att större ersättning än den distriktsingenjörerna tillkommande bör tillerkännas dem, hava vi funnit det motiverat, att härutinnan ånyo påkalla riksdagens uppmärksamhet.

Vad då först beträffar majoren Nilson, så uppbär han numera de med vägingenjörstjänsten förenade löneförmånerna tillika med en tredjedel av den med den gamla distriktsingenjörstjänsten förenade lönen, detta senare på grund av de efter förra årets riksdagsbeslut gällande bestämmelser för på indragningsstat stående distriktstjänstemän, som ingå på den nya vägstaten. Som han är avsevärt yngre än de båda övriga och har ungefär endast en tredjedel så lång tjänstetid som ordinarie distriktstjänsteman som dessa samt tydligtvis kommer att definitivt övergå till den nya organisationen, och då vidare skillnaden för honom bleve avsevärt mindre, torde vid hans övergång till den nya vägorganisationen få bero, oaktat rent principiellt även han blir oförskylt lidande genom den beslutade anordningen.

För de båda övriga ställa sig — så långt vi nu kunnat inhämta — tjänstgöringar och förordnanden på följande sätt.

Algot Lundström blev förordnad såsom ordinarie distriktsingenjör i nedre norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet år 1903. När ordinarie distriktschefen W. Prinzencreutz avgick med pension i november 1922, blev Lundström omedelbart av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordnad att upprätthålla distriktschefstjänsten och i december samma år förordnades han av Kungl. Maj:t att tills vidare vara distriktschef. Denna tjänst har han sedan oavbrutet innehaft intill den nya organisationens ikraftträdande den 1 juli 1930, således under inalles drygt 7 år och 7 månader.

Carl J. Insulander förordnades såsom ordinarie distriktsingenjör i mellersta distriktet år 1905 efter att under de närmast föregående åren hava haft kortare förordnanden under den ordinarie ingenjörens tjänstledighet. När dåvarande ordinarie distriktschefen i mellersta distriktet Fr. Enblom förordnades såsom byråchef i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen från ingången av år 1919, förordnades Insulander att upprätthålla distriktschefstjänsten, vilken han sedan dess oavbrutet innehaft allt intill den nya organisationens ikraftträdande, eller under inalles 11 år och 6 månader. Sådana förordnanden för Enblom och Insulander förnyades därefter och senast för tiden 1 oktober 1922—30 september 1923. När i oktober 1922 genom byråchefen B. Stafsings frånfälle en ordinarie byråchefstjänst blev ledig, blev Enblom utnämnd till ordinarie byråchef, varigenom distriktschefstjänsten i mellersta distriktet blev ledig. Insulander, vilken som sagt då redan var förordnad på denna tjänst till den 30 september 1930, mottog sedan vid den tiden Kungl. Maj:ts stående förordnande på distriktschefstjänsten. Insulander har vidare varit förordnad på och bestritt högre tjänster i avsevärd utsträckning; utom ett flertal kortare förordnanden såsom byråchef har han innehaft långvarigare sådana under tiderna 1 april 1916—31 december 1918, 1 juli 1926—2 oktober 1928 samt 1 januari 1929—31 augusti 1930. Härunder har han även tjänstgjort såsom överdirektör och chef för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under inalles cirka 9 månader, varav nära ett halvt år under tiden juni—december 1929. År 1918 var han av Kungl. Maj:t förordnad såsom ordförande för väganlagssakkunnige, vilkas arbete bland annat ledde till uppkomsten av ödebygdsvägarna.

Till jämförelse härmed torde böra nämnas, att den senaste ordinarie chefen i västra väg- och vattenbyggnadsdistriktet A. Asplund tillträdde sin befattning vid företrädarens avgång den 1 april 1922.

Såväl Lundström och Insulander som Asplund äro alltsedan den 1 januari 1919 förordnade såsom vattenrättsingenjörer.

Redan vid beviljandet av avsked åt distriktschefen Prinzencreutz i november 1922 meddelade Kungl. Maj:t även sitt beslut, att tjänsten icke komme att tillsättas annorledes än på förordnande. Såsom ovan nämnts använde också Kungl. Maj:t förordnande och icke utnämning, tydligen i analogi med de bestämmelser rörande tillsättande av vissa statstjänster, som utfärdats

den 22 oktober 1922. Skälet i fråga om distriktstjänsterna var, att redan då omorganisationen av väg- och vattenbyggnadsväsendet var på tal.

Av det i statsverkspropositionen meddelade utdraget av statskontorets underdåniga utlåtande framgår, att statskontoret skulle hava förmenat, att avsikten nu varit att jämställa ifrågavarande tjänstemän med distriktschefer i fråga om såväl avlöning från indragningsstaten som pensionsunderlag. Emellertid avsåg väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag icke deras likställande i avseende på indragningsstaten, utan att de skulle erhålla ett tillägg motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan distriktschefers och distriktsingenjörers förmåner.

Visserligen äro herrar Lundström och Insulander, på sätt departementschefen omnämnt, för närvarande förordnade såsom vattenrättsingenjörer, men dessa förordnanden utgå redan med detta år. Med hänsyn till de föreliggande planerna att vid nästa års riksdag upptaga frågan om vattendomstolarnas omorganisation är det synnerligen ovisst, huru härmed kommer att framdeles förhålla sig.

När Kungl. Maj:t på sin tid icke utnämnde utan endast förordnade ifrågavarande tjänstemän till distriktschefer, måste härmed uteslutande hava avsetts att undvika framtida komplikationer i organisatoriskt avseende vid den redan då förutsedda omorganisationen. Ändamålet kan däremot icke tänkas hava varit att för statsverket åstadkomma en besparing av det synnerligen måttliga belopp, det nu gäller, eller att framdeles undanhålla dessa tjänstemän de med distriktschefsbefordran förenade förmånerna, varigenom de måste bliva oförskyllt ekonomiskt lidande. Under hela sin förordnandetid hava de tydligtvis åtnjutit distriktschefslön. Vidare torde man hava utgått ifrån, att omorganisationen skulle förverkligats långt tidigare än som skett och att därvid distriktschefstjänsterna skulle på lämpligt sätt kunna inarbetas i den nya organisationen och detta med något så när likvärdiga förmåner. Då så nu icke kunnat ske, utan dessa tjänstemän tvångsvis avstängts från tjänsten, hava därmed direkt och indirekt förenade avsevärda inkomster berövats dem. Olägenheterna härav måste vara så mycket större, som både Lundström och Insulander stå så nära pensionsåldern, att de näppligen kunna ordna med någon ny verksamhet som ersättning härför.

Riksdagen synes också genom sitt uttalande (1930 års skrivelse nr 54), att den ansåge förtjänt av överbäggande, huruvida de t. f. distriktscheferna ej med hänsyn till sina tidigare anställningsförhållanden, vilka vore att anse såsom tämligen undantagsmässiga, skulle kunna beredas någon lämpligt avvägd särskild gottgörelse, liksom ock huruvida ej deras tjänstgöring som distriktschefer borde motivera ett högre pensionsunderlag än det för distriktsingenjör gällande, hava uttalat sig för att om möjligt en förbättring av deras förmåner i förhållande till de för distriktsingenjörer bestämda rättvisligen borde åstadkommas. Och härutinnan synes oss då väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senaste förslag utgöra en lämplig utgångspunkt.

Enligt detsamma skulle dessa t. f. distriktschefer erhålla dels ett tillägg på indragningsstaten, motsvarande två tredjedelar av skillnaden i förmåner för distriktschefer och för distriktsingenjörer, och dels ett pensionsunderlag av 4,000 kronor, eller det för distriktschefer gällande. I avseende på pensionsunderlaget torde emellertid statskontorets påpekande, att med hänsyn till att pensionsavgifter ej erlagts för den högre pensionen en reduktion borde ske till högst 3,600 kronor, förtjäna avseende. Denna pension, som motsvarar en änkepension av cirka 1,000 kronor per år, synes med hänsyn till vederbörandes långa tjänstetid under alla förhållanden så anspråkslös, att en lägre sådan ej gärna kan ifrågasättas. Och då det tydligtvis är av vikt för tjänstemännen att veta, vad de ha att rätta sig efter, torde det ej heller vara lämpligt att uppskjuta avgörandet av denna fråga. Riksdagen har också tidigare på motsvarande sätt avgjort dylika pensionsfrågor i förväg, så t. ex. sistlidna år i fråga om vattenrättsdomare.

Under dessa förhållanden samt då ifrågavarande tjänstemän så lång tid beklätt sina distriktschefstjänster och för övrigt mera genom en tillfällighet råkat få sin ställning ordnad så som skett, synes oss all rättvisa och skälighet klart och följdriktigt tala för att hänsyn härtill tages, varför vi vördsam samt föreslå,

att riksdagen måtte tillerkänna de båda förutvarande t. f. distriktscheferna Lundström och Insulander dels en särskild gottgörelse på indragningsstat, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan eljest gällande förmåner för distriktschef och för distriktsingenjör — eventuellt med den inskränkningen, att detta tillägg icke må utgå under den tid, de tjänstgöra som vattenrättsingenjörer — och dels ett pensionsunderlag av 3,600 kronor.

Stockholm den 19 januari 1931.

A. O. Frändén.

H. Andersson.

J. P. Johansson.

J. G. Waller.

L. Tjällgren.
